

VIERTL ADALBERT.

Viertl Adalbert.

Irta *A. Aigner Lajos.*

Lapunknak egyik tisztelt munkatársát, hazai entomológiánknak egyik kiváló bajnokát, széles körökben ismert lepidopterologust és coleopterologust, a halál kiragadta az élők sorából.

Viertl Adalbert 1831. jul. 15-én született Slavačínban Morvaországban. Négy éves korában, atyja elhalálózván, annak mostohatestvére Csehországba hozatta s ott erdésznek neveltette. De 1850-ben nevelő atyjának akarata ellenére katonának állott be. Lassankint felvitte az első osztályú századosáig; de Königrätznél kapott sebe következtében kénytelen volt 1874-ben nyugalomba vonulni. A véletlen úgy hozta magával, hogy Pécssett telepedett le. Ugyanis a 17. vadászszázlój, melyben akkor szolgált, a villafrancai béke után Olaszországból Pécsre jött állomásra. Itt azután megismerkedett egy hölgygyel, kit 1861-ben nőül vett s ki őt hazánkhoz kötötte. Hosszas betegség után meghalt 1900. feb. 4-én.

Már zsenge gyermekkorában szorították a rovargyűjtésre, mely foglalkozás később, erdészgyakornok korában, midőn az egész napot az erdőben töltötte, szokásává, sőt szükségévé vált elannyira, hogy mint katonatiszt a gyűjtést szakadatlanul folytatta; így 1864-ben Ungarisch-Brodban, 1865-ben Brünnben, 1866-ban Pécssett, 1867-ben Brody- és Stanislavban, ahol lengyel lepkészeti tekintélyekkel ismerkedett meg s azok ösztönzésére odavaló gyűjtéseit közölte is.¹⁾ 1869—70-ben újra Brünn mellett, Karthausban,

¹⁾ Przyczek do fauny Galicyi: Rocznik komisji fizyogr. Kraków 1871. 57—69. l.

1872-ben pedig Tarnow és Krakóban gyűjtött s 1874-ben Pécsre már igen tekintélyes gyűjteménnyel jött.

Itt az egész környéket alaposan átkutatta és közel 700 Macrolepidoptera-fajt s 70 fajváltozatot szedett össze, beleértve 62 oly fajt és fajváltozatot, melyet entomologus előde N e n d t v i c h T a m á s pécsieknek mondott volt, de a melyeket V i e r t l ott nem talált. Ennek okát ő részben a változott talajviszonyokban látta, a mennyiben a hajdan Pécs táján levő mocsarak lecsapolásával sok állatnak tenyészési feltételei megszűntek.

Gyűjtői figyelmének főtárgyai a Macrolepidopterák voltak, de azért a Microlepidopterákat sem mellőzte, s a mellett a Coleopterák gyűjtésével is sokat foglalkozott.

Ebből a kettős czélből két ízben (1876. és 1881-ben) elzarándokolt Mehádiára is, hazánk entomologiai Kanaanjába, a hol először fogta hazánkban a *Cucullia celsiaet* és felfedezte a *Melittaea Athalia var. mehadiensis*, melyet Piller és Mitterpacher Posegában már előbb találtak ugyan, de *Maturánának* tartottak.

Pécsett is fedezett fel néhány új lepkét, minők: *Melittaea Phoebe var. parva*, melyet Gerhard Bernát, a *Boarmia Viertlii* s *Eupithecia scabiosata ab. orphnatat*, melyeket Bohatsch Ottó írt le és nevezett el. Ezenkívül megállapította néhány faj és fajváltozat magyar honosságát is. Némely fajnak előfordulását csupán a Schierl féle önműködő csapda (Selbstfänger) útján állapíthatta meg, a mely sok éven át szőlejében fel volt állítva. A lepkék hibridatiojával érdekes kísérleteket tett s a hernyók tenyésztésére igen nagy gondot fordított. Gazdag tapasztalatainak némi részét, valamint gyűjtéseinek eredményét közzétette.¹⁾

Gyűjteményein még életében adott túl. Bogárgyűjteményét, melyben állítólag 14.000 faj 47.000 példányban volt képviselve, a brünni természettudományi társulatnak adta el 1899-ben; szintén igen gazdag lepkegyűjteményét pedig a 90-es évek elején Staudinger Ottó drezdai rovarkereskedő vette meg. Viertl azonban folytatta a lepkék gyűjtését s az újabban gyűjtötteket, közel harmadfelezer darabot, halála előtt a pécsi állami főreáliskolának ajándékozta, melynek lepke- és bogár-gyűjteményét különben életében is gyarapította. Ezzel, valamint a lapunkban megjelent közleményeivel is megecfázolta azt az állítást, melyet halála után a sajtóban is terjesztettek, hogy magyargyűlölő volt volna. Nem tartotta magát ugyan magyarnak, nyelvünket sem sajátította el, de elfogult sem volt és ha bárki hozzá fordult, mindenkor szíves készséggel szolgált felvilágosítással.

¹⁾ Bastardversuche an den Spinnerarten *Spilosoma luctuosa*, *lubricipeda* und *mendica*: Sitzb. d. zool.-bot. Ges. Wien 1883. 16. I. — Über zweite Generationen: Entom. Zeit. (Guben) X. 1893. 14. sz. — *A Botys palustralis* életmódja: Rovartani Lapok IV. 120. I. — *Aporia crataegi*: U. o. IV. 131. I. — Lepidopterologiai naplóból: U. o. V. 13. I. — Lepidopterologiai megfigyelések: U. o. V. 28. I. — Két *Geometra*-hernyó: U. o. IV. 79. I. — *Phoro, desma smaragdaria*: U. o. V. 142. I. — Pécs környékének lepkéi: U. o. IV. 140. s. k. I. — Pécs és környékének faunája. Coleoptera és Lepidoptera: Ágh, Emléklapok Pécs sz. k. város multjából és jelenéből. 1894. 39–61, 61–72. I. — Beiträge z. Lepid.-Fauna der österr.-ung. Monarchie: Ent. Ze t. Guben.) XI 1897. 9. sk. sz